

NORSK HESTESENTER

RAPPORT 2023

Nøkkeltal om dei nasjonale hesterasane

INNLEIING

Årsrapport for nasjonale hesterasar har vore skrive og utgjeven av Norsk Hestesenter sidan 2018. Rapporten gjev oversikt over status på ulike fokusområde frå «Handlingsplanen for bevaring og utvikling av dei nasjonale hesterasane 2021-2030». Målet med rapporten er å gje ein oppdatert tilstandsrapport for hesterasane og fungere som eit referansedokument for dei som arbeidar med og for desse rasane.

Statistikken som vert presentert i rapporten er i hovudsak basert på talgrunnlag frå Nasjonalt Hesteregister og Norsk Hestesenter sin database.

Fordi rapporten tek for seg året 2023, er fylka i teksten lista slik dei var fram til 01.01.2024. Difor vil det stå Viken, Vestfold og Telemark, og Troms og Finnmark i tabellane. I rapporten for neste år vil dette vera endra.

God lesnad!

Norsk Hestesenter
Lena, 01.04.2024

Therese Selle
Fagrådgjevar, avl

Norsk Hestesenter skal fremme kvaliteten på
hestehold og avl i Norge, og er det øverste
faglige senter for utdanning av hestepersonell
og avl av hest i Norge.

Nøkkeltal om dei nasjonale hesterasane 2023 © Norsk Hestesenter

ISBN 978-82-691930-4-6

INNHALD

Populasjonsparametere avl	4	Sport og aktivitet	32
Tilgjengelige avlsdyr	4	Skeid	32
Avlssesongen 2023	5	Fokus Unghest	32
Hestar nytta i avl	5	Det Norske Travselskap	32
Alder på avlsdyr	10	NM Brukshest	33
Hopper som går i avl	12	NM Fjordhest	34
Innrapportering av bedekningsresultat	13	Dølahestmesterskapet	34
Fruktbarheit	14	Dølahestcupen	34
Fødde føl 2023	17	NM Nordlandshest/lyngshest	35
Førekost av fargar	19	Veikle Balder Cup	35
Innavl	21	Veikle Balder Allsidighetscup	35
Innrapportering frå hesteeigarar	22	Finansiering av avlsarbeidet	36
Avlstiltak i rasene	25	Avls-/prosjektmidlar frå Norsk Hestesenter	36
Rasespesifikke tiltak	25	Fokus Unghest	36
Landslaget for Dølahest	26	Subsidiering av hestepass	36
Norges Fjordhestlag	26	Andre tilskot	36
Landslaget for nordlandshest/lyngshest	26	Forsking	37
Det Norske Travselskap	26	Vedlegg 1	38
Utstilling	27		
Hingstar	27		
Hoppe, vallak og unghest	28		
Kor mange møter på utstilling?	30		
Testparing på nett	31		

POPULASJONSPARAMETER AVL

Dette kapittelet omhandlar potensiell avlspopulasjon for rasane, bruken av hingstar og hopper i førre sesong, samt langsiktige trendar i bedekningstal og følprosent.

I Nasjonalt Hesteregister var den totale populasjonsstorleiken på om lag 3900 dølahestar, 5000 fjordhestar, 2900 nordlandshest/lyngshestar og 12 700 kaldblodstravarar i Norge ved utgangen av 2023. Dette er total populasjonsstorleik, definert som hestar fødd etter 31.12.1993, inkludert vallakar, og som ikkje er meldt døde til registeret. Talet

må ikkje forvekslast med tilgjengeleg avlspopulasjon som vert omtala under.

TILGJENGELEGE AVLSDYR

Tilgjengelege avlsdyr (potensielt avlsmateriale) er her definert som alle levande hopper og ukastrerte hingstar fødd frå 2004 – 2023 i registeret. Dei nasjonale rasane sin tilgjengelege avlspopulasjon er på om lag 2000 dølahestar, 2200 fjordhestar, 1300 nordlands-/lyngshestar og 5800 kaldblodstravarar (Tabell 1).

Tabell 1: Tal på og gjennomsnittsalder for levande hingstar og hopper født 2004-2023 for dei fire nasjonale hesterasane. Kjelde: Nasjonalt Hesteregister

Rase	Hingstar	Snittalder	Hopper	Snittalder	Totalt
Dølahest	629	8,4 år	1 431	9,9 år	2 060
Fjordhest	714	8,0 år	1 528	9,7 år	2 242
Nordlandshest/lyngshest	409	7,5 år	956	9,4 år	1 361
Kaldblodstravar	1 527	6,7 år	4 319	9,1 år	5 846

Derimot er talet på hestar i kvar rase som faktisk bidreg atskilleg lågare (Tabell 2). For dølahest er det 19,8 % av dei tilgjengelege hoppene som bidreg i

avlen, medan dei respektive tala er 17,8 % for fjordhest, 18,3 % for nordlandshest/lyngshest og 12,4 % for kaldblodstravar.

Kaldblodstravarfølet Bjørlifalk f.2023. Foto: Målfrid Vatne

AVLSSESONGEN 2023

HESTAR NYTTA I AVL

Tabell 2 syner talet på hingstar som vart nytta i avlssesongen 2023, talet på bedekte hopper og tal på bedekningar totalt. Avvik mellom tal på bedekte hopper og tal på bedekningar totalt kjem av at ei hoppe kan vere bedekka eller inseminert med fleire hingstar.

Bedekningstala for dei nasjonale rasane syner ei nedgåande trend i 2023, med unntak av nordlandshest/lyngshest som har ei svak auke. Nedgangen hjå kaldblodstravaren er på heile 20 %. Tabell 3-6 syner utviklinga dei siste ti åra. Meir langsiktige trendar kan lesast i figur 4-7.

Alle rasane har avlsgodkjende hingstar som ikkje vert nytta. Dette kan føra til tap av viktig genetisk variasjon. Bruk av alle avlsgodkjende hingstar er eit av dei viktigaste innavlsreduserande tiltaka. Det bør difor stimulerast til jamn bruk av hingstane.

Kaldblodstravar er den rasen som brukar den minste delen av sitt tilgjengelege avlsmateriale på hingstesida (52%), medan nordlandshest/lyngshest tek i bruk heile 95% av sitt hingstemateriale.

Nordlandshest/lyngshestfølet Dyrvedals Torden f. 2023.
Foto: Therese Selle

Tabell 2: Tal på bedekningar for dei nasjonale hesterasane sesongen 2023, tal i parentes er tal tilgjengelege hingstar (henta frå hingstekatalogane). Kjelde: Norsk Hestesenter/Det Norske Travelskap

Rase	Hingstar	Bedekte hopper	Bedekningar
Dølahest	46 (63)	284	290
Fjordhest	41 (50)	272	280
Nordlandshest/ lyngshest	44 (46)	175	175
Kaldblodstraver	51 (98)	537	555

Tabell 3. Oversikt over hopper og hingstar brukt i avlen, samt fødte føl dei siste ti åra for dølahest.

Bedekningsår Fødselsår	Hingstar	Hopper	Bedekningar	Fødde føl
2013 2014	42	225	227	142
2014 2015	39	187	188	108
2015 2016	39	207	208	104
2016 2017	42	221	226	123
2017 2018	44	249	252	150
2018 2019	45	239	241	128
2019 2020	51	251	255	150
2020 2021	51	282	286	161
2021 2022	52	306	331	166
2022 2023	51	308	313	182

Dølahestfølet Rudland Kongen f. 2023. Foto: Katharina Sørensen

Tabell 4: Oversikt over hopper og hingstar brukte i avlen, samt fødte føl dei siste ti åra for fjordhest

Bedekningsår Fødselsår	Hingstar	Hopper	Bedekningar	Fødde føl
2013 2014	33	194	204	117
2014 2015	33	148	150	85
2015 2016	35	226	242	133
2016 2017	40	251	260	131
2017 2018	36	232	236	135
2018 2019	42	274	280	170
2019 2020	43	251	257	156
2020 2021	58	290	297	191
2021 2022	36	306	312	187
2022 2023	41	292	304	188

Fjordhesthingsten Birkelid Oluf vart spiss av 3-åringane på Eid i 2023. Foto: Ingvild Rydjord Hansen

Tabell 5: Oversikt over hopper og hingstar brukte i avlen, samt fødte føl dei siste ti åra for nordlandshest/lyngshest

Bedekningsår Fødselsår	Hingstar	Hopper	Bedekningar	Fødde føl
2013 2014	41	116	116	77
2014 2015	49	174	181	116
2015 2016	45	145	146	87
2016 2017	44	174	174	125
2017 2018	51	136	137	83
2018 2019	43	146	146	105
2019 2020	45	151	151	108
2020 2021	50	170	171	118
2021 2022	38	169	169	114
2022 2023	42	146	146	107

Nordlandshest/lyngshest hingsten Thorshaugs Dreng fekk 3. premie på Stav i 2023. Foto: Gudrun Bøhler

Tabell 6: Oversikt over hopper og hingstar brukte i avlen, samt fødte føl dei siste ti åra for kaldblodstravarar

Bedekningsår Fødselsår	Hingstar	Hopper	Bedekningar	Fødde føl
2013 2014	66	879	921	583
2014 2015	67	847	883	580
2015 2016	58	857	893	620
2016 2017	61	860	927	588
2017 2018	63	914	963	662
2018 2019	64	834	893	558
2019 2020	68	774	836	546
2020 2021	61	798	860	535
2021 2022	53	649	703	428
2022 2023	51	652	703	443

Kaldblodstraverfølet Bjørlliliva f. 2023. Foto: Målfrid Vatne

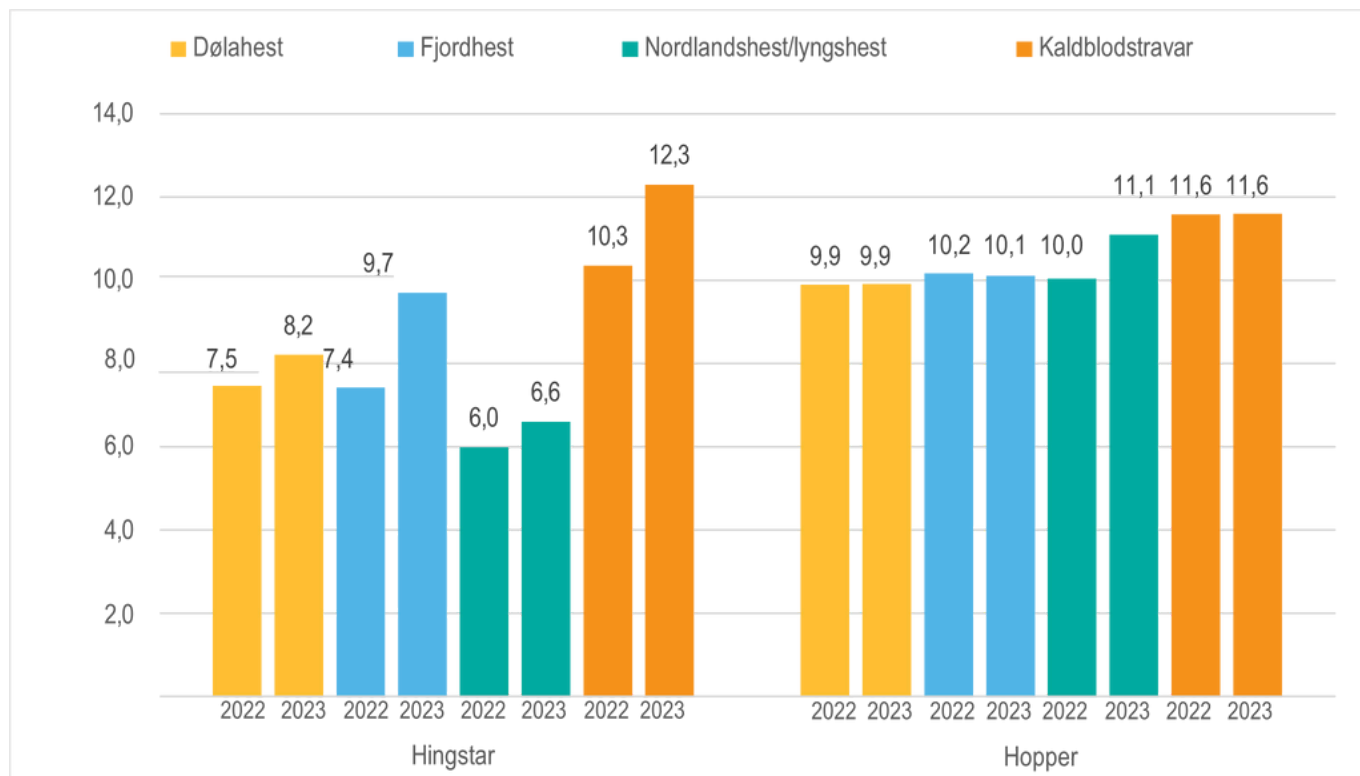
” Gjennomsnittsalderen på hingstar brukt i avlen har i år gått opp for alle rasar samanlikna med året før.

ALDER PÅ AVLSDYR

Gjennomsnittsalderen på hingstar brukt i avlen har i år gått opp for alle rasar samanlikna med året før (Figur 1). Kaldblodstravar har den største endringa i snittalder, den går opp med to år, til same nivå som i 2021 (Norsk Hestesenter, 2022). Snittalderen på hoppene har ikkje endra seg nemneverdig, og

trenden med relativt høg snittalder på hoppene er lik i alle fire rasar. Gjennomsnittsalderen er noko lågare på hingstane enn hoppene for alle rasane bortsett frå hjå kaldblodstravaren, der snittalderen er likare for hingstar og hopper (Figur 1).

Figur 1: Gjennomsnittsalder for høvesvis hingstar og hopper brukte i avl i sesongen 2023, samanlikna med sesongen 2022, fordelt på rase og kjønn. Kjelde: Norsk Hestesenter

Tabell 7 syner aldersfordelinga på dei hestane som verka avlen i sesongen 2023. Alderen på hoppene strekk seg frå tre år (to år i nokre tilfelle) til 23-25 år i alle fire rasar. Den eldste hingsten som går i avl er ein kaldblodstravar på 28 år, i dei øvrige rasane er eldste brukte hingst 21-23 år. Tre av rasane har yngste hingst på tre år, medan yngste kaldblodstravarhingst er fire år.

Nordlandshest/lyngshest hoppa Tara Myren med hingstefølet Dyrvedals Torden (e. Forbrigds Delta).
Foto: Therese Selle

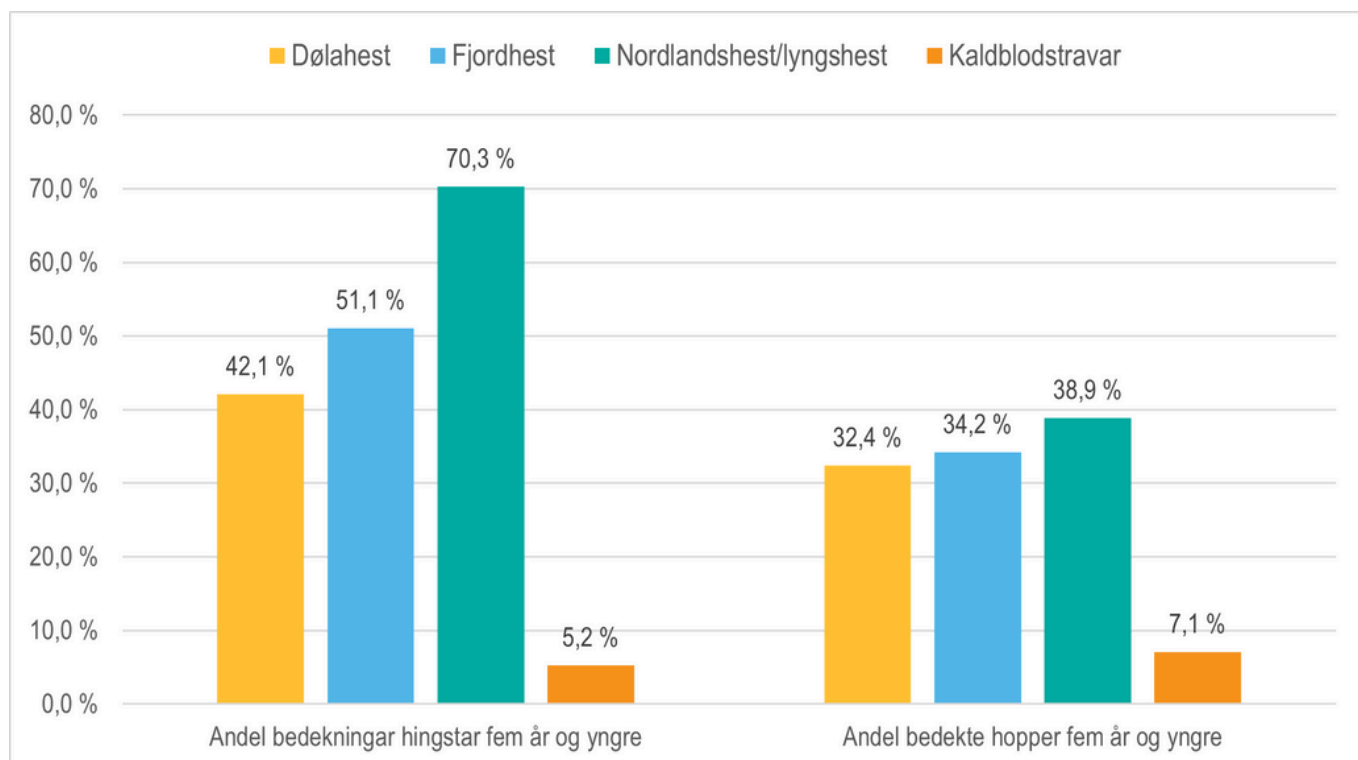
Tabell 7: Aldersfordeling på hestar brukte i avl i 2023, fordelt på rase og kjønn. Kjelde: Norsk Hestesenter

	Dølahest		Fjordhest		Nordlandshest/ lyngshest		Kaldblodstravar	
	Hingstar	Hopper	Hingstar	Hopper	Hingstar	Hopper	Hingstar	Hopper
3 år	7	31	7	30	13	19	0	5
4 år	7	27	5	29	8	11	1	10
5-9 år	19	78	12	78	15	43	14	168
10-15 år	9	106	8	73	4	54	22	243
16-20 år	3	39	7	57	2	34	11	98
21≤ år	1	3	2	4	2	11	2	10
Sum	46	284	41	271	44	172	50	534

For kaldblodstravar og nordlandshest/lyngshest er det eit avvik frå Tabell 2 grunna at det er bedekka fire hopper som er to år gamle i desse to rasane. Når det gjeld bruk av unge hingstar i avlen, ser me ein oppgang for dølahest og nordlandshest/lyngshest,

medan fjordhest og kaldblodstravar har ein tilbakegang (Norsk Hestesenter, 2023). På hoppesida er det ei auke i delen bedekte hopper som er fem år og yngre for alle rasane, unntatt kaldblodstravaren (Norsk Hestesenter, 2023). Tal frå sesongen 2023 kan lesast i Figur 2.

Figur 2: Bruken av unge dyr i avl sesongen 2023. Kjelde: Norsk Hestesenter/Det Norske Travselsskap

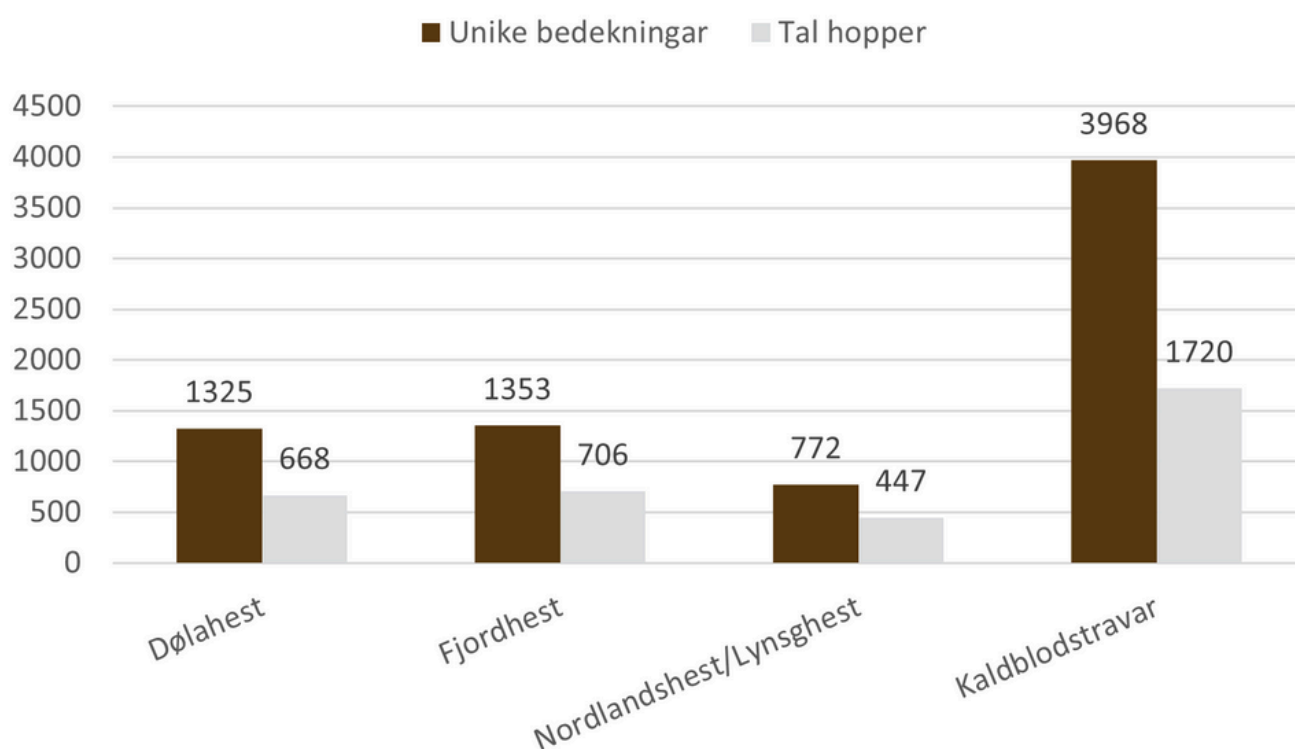
HOPPER SOM GÅR I AVL

Det har blitt spela inn ynskje om å sjå nærare på aktive avlshopper. Me har difor undersøkt kva hopper som har gått i avl i perioden 2017 – 2021. I løpet av den perioden er det bedekka totalt 668 dølahopper, 706 fjordhopper, 447 nordlandshest/lyngshest-hopper og 1720 kaldblodshopper (Figur 3). Av desse er det mellom

38,4% og 49 % av hoppene som berre er bedekka éin gong i løpet av heile perioden (Tabell 8). Det er under 10 % som er bedekka 5 gongar i løpet av den tidsperioden. Det er med andre ord eit fåtal av hoppene som går jamleg i avl. Merk at ei hoppe kan vere bedekka fleire gongar per år.

Figur 3: Tal på unike bedekningar og hopper brukte i perioden 2017 - 2021

Bedekningar i perioden 2017-2021

Tabell 8: Oversikt over kor mange hopper som er bedekka mellom éin og fem gongar over ein femårsperiode.

Tal bedekningar i perioden 2017 - 2021		Dølahest		Fjordhest		Nordlandshest/lyngshest		Kaldblodstravar	
	1	329	49,3%	346	49,0%	242	51,4%	660	38,4%
	2	149	22,3%	170	24,1%	120	26,8%	368	21,4%
	3	91	13,6%	106	15,0%	55	12,3%	247	14,4%
	4	39	5,8%	42	5,9%	23	5,1%	196	11,4%
	5	47	7,0%	37	5,2%	7	1,6%	181	10,5%

INNRAPPORTERING AV BEDEKNINGSRESULTAT

Norsk Hestesenter er avhengig av innrapportering frå hesteeigarane for å ha pålitelege data. Særskilt viktig er data om resultat av bedekningar då talgrunnlaget vert nytta til å overvaka utviklinga i rasane med omsyn til fruktbarheit, blant anna. Innrapportering av resultat av bedekning var i år på 100% for dølahest, fjordhest og nordlandshest/lyngshest, og 99,9% for kaldblodstravar (Tabell 9). Det at innrapporteringa er så god i år, er eit resultat av stort fokus på dette gjennom årets siste månadar. Norsk Hestesenter arbeidar i desse dagar med utbetring av sine digitale tenester. Målet er endå enklare innrapportering for hesteeigarar og meir detaljerte data om fruktbarheit på dei nasjonale rasane.

Birkelid Owen bedekker i Sikkilsdalen
sommaren 2023. Foto: Ingvild Sveen

FRUKTBARHEIT

I Tabell 9 er detaljerte bedekningsresultat frå sesongen 2023 presenterte.

Tabell 9: Detaljert oversikt over resultat av bedekningar i 2022 for dølahest (D), fjordhest (F) nordlandshest/lyngshest (N/L) og kaldblodstravar (K). Kjelde: Norsk Hestesenter/Det Norske Travelskap

Rase	Dødfødd føl	Følet døyde	Hoppa døydde*	Kasta	Kasta tvillingar	Levande Føl	Resorbert	Tom	Manglar info.	Total
D	3	5	3	18	3	182	6	93	0	313
F	4	5	5	19	2	188	5	76	0	304
N/L	5	2	0	5	0	107	0	27	0	146
K	10	7	27	31	0	443	14	149	18 ¹	703

*«Hoppa døydde» indikerer at hoppa har vorte avliva/døydde etter bedekning, med ukjent drektigheitsstatus.

¹ Ni av desse er eksportert til Sverige, åtte av dei har fått føl.

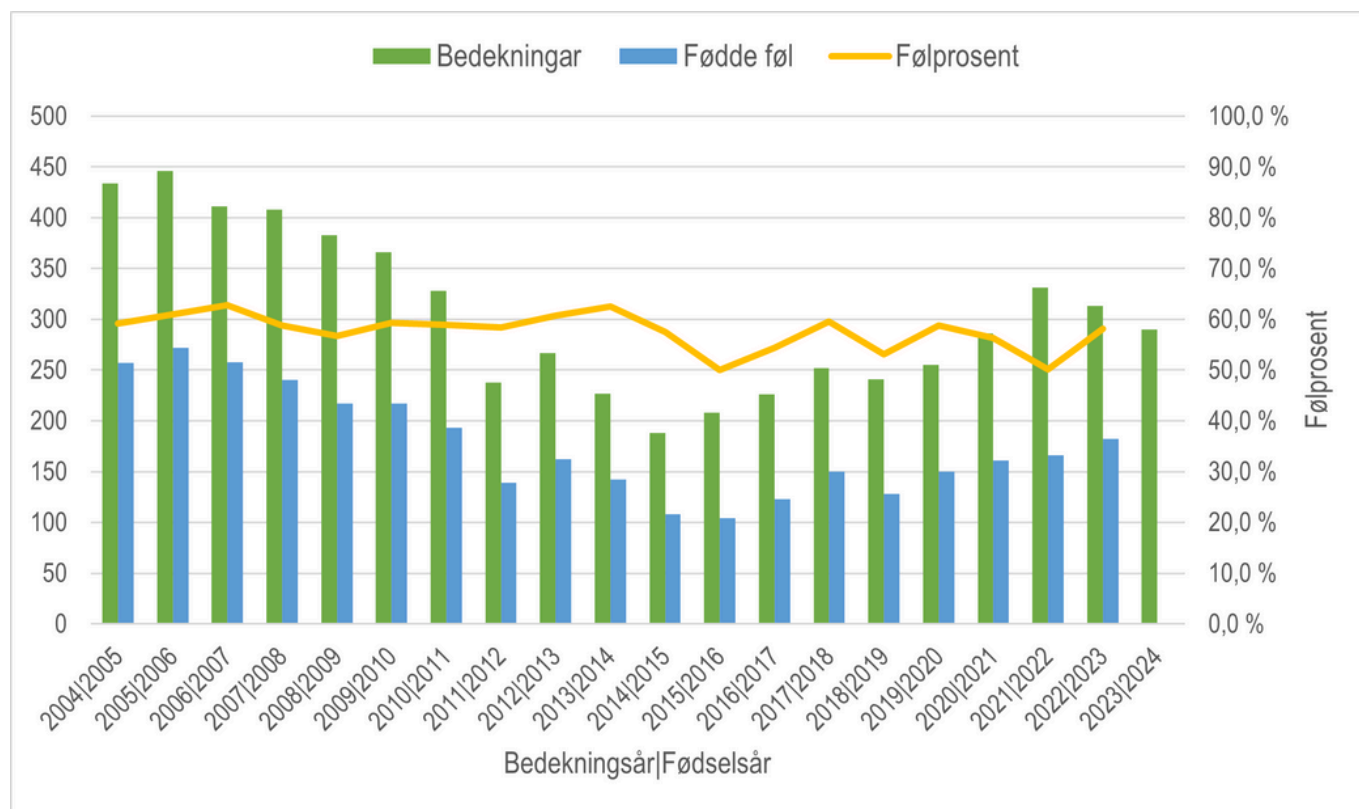
Følprosent er her definert som tal fødte føl av tal på bedekningar året før og kan nyttast som eit mål på fruktbarheit i ein populasjon. Basert på innrapporterte tal har dølahest ein følprosent på 58,1 % (Figur 4), noko som er ein oppgang på 8% frå året før. Fjordhest har ein

følprosent på 61,8 % (Figur 5), noko som er ei svak auke. Nordlandshest/lyngshest har ein oppgang i følprosent dette året, til 73,3 % (Figur 6), den høgaste på 12 år. Kaldblodstravar har ein følprosent på 63 % (Figur 7), noko som er ein svak oppgang frå i fjor.

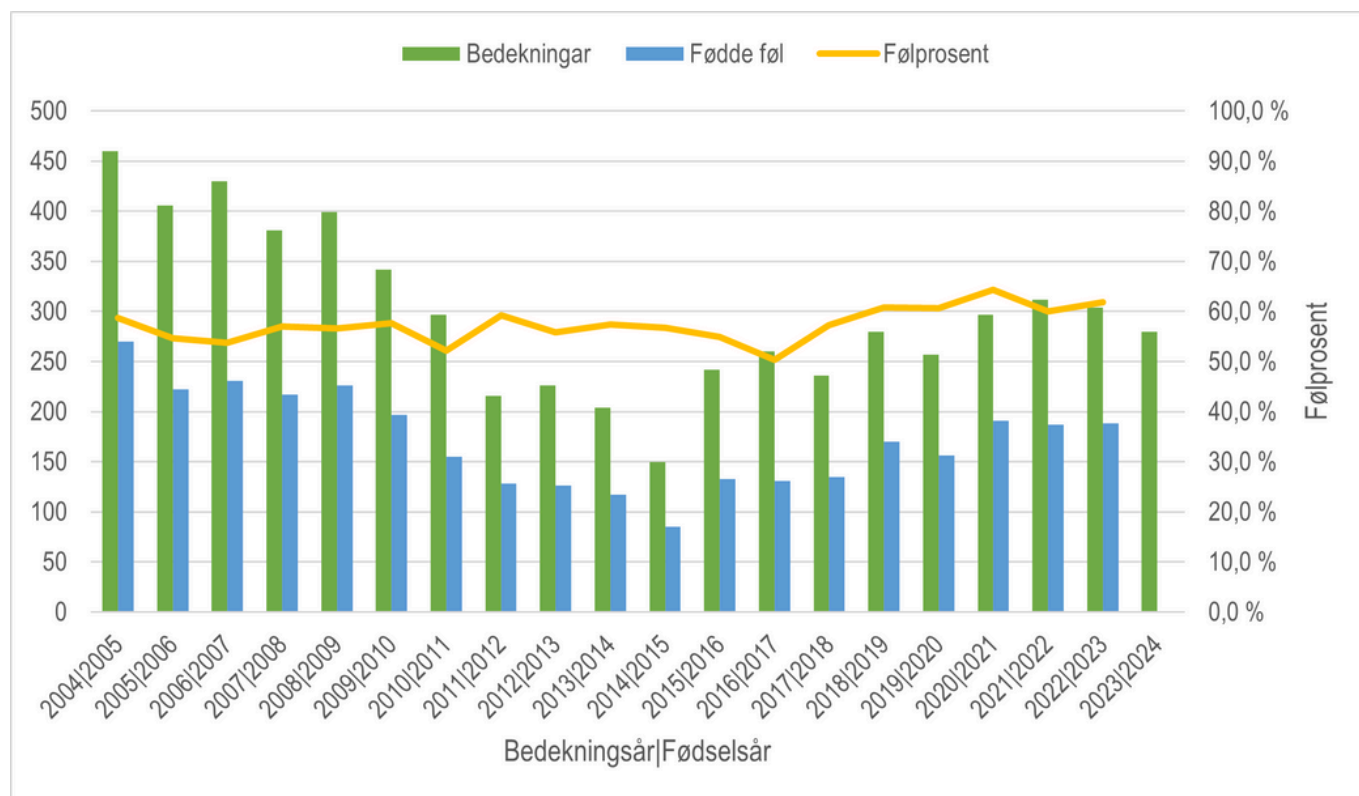

Dølahoppa Sogna Brona med hoppefølet Odals Frid i Sikkilsdalen 2023 Foto: Katharina Sørensen.

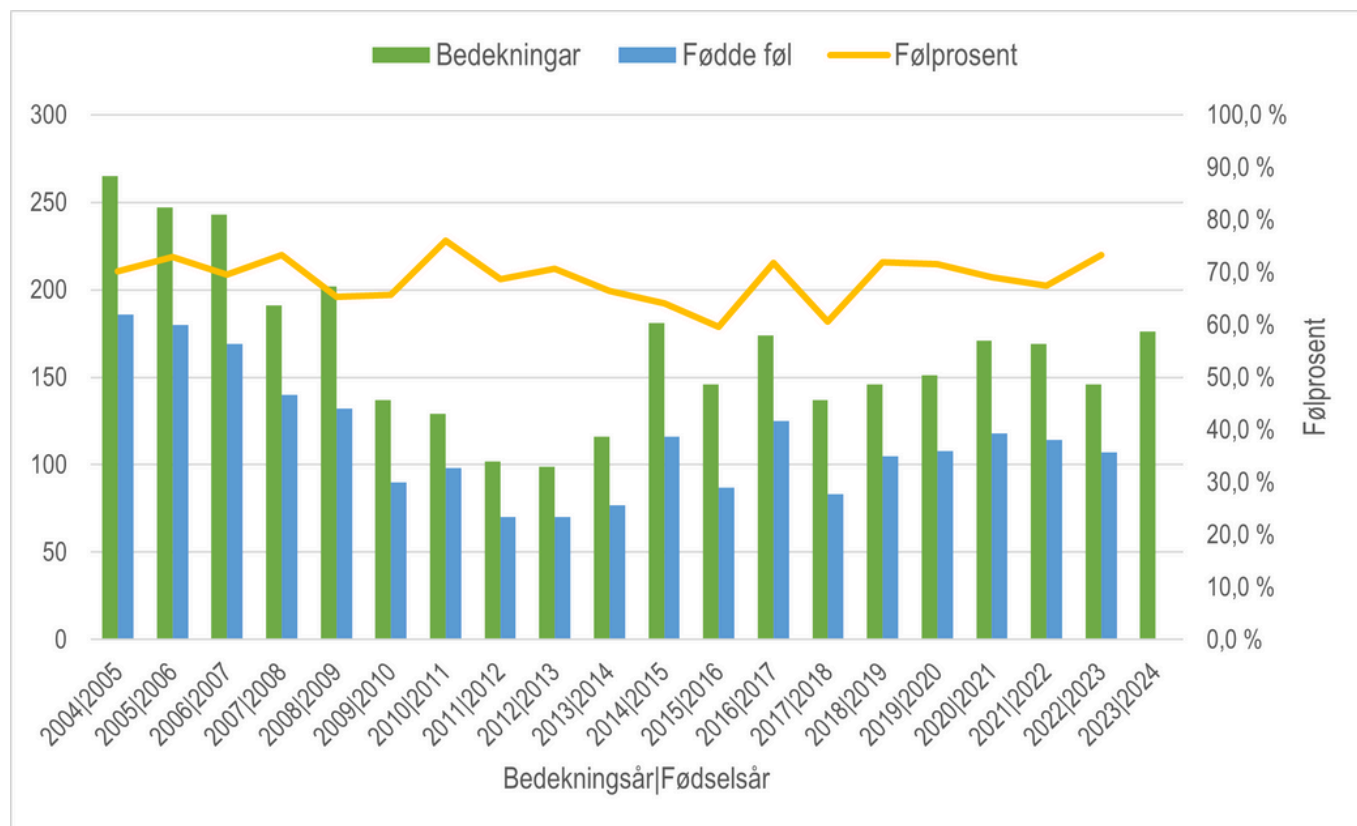
Figur 4: Utvikling i tal bedekte hopper, fødte føl og følprosent siste 20 år for dølahest. Kjelde: Norsk Hestesenter

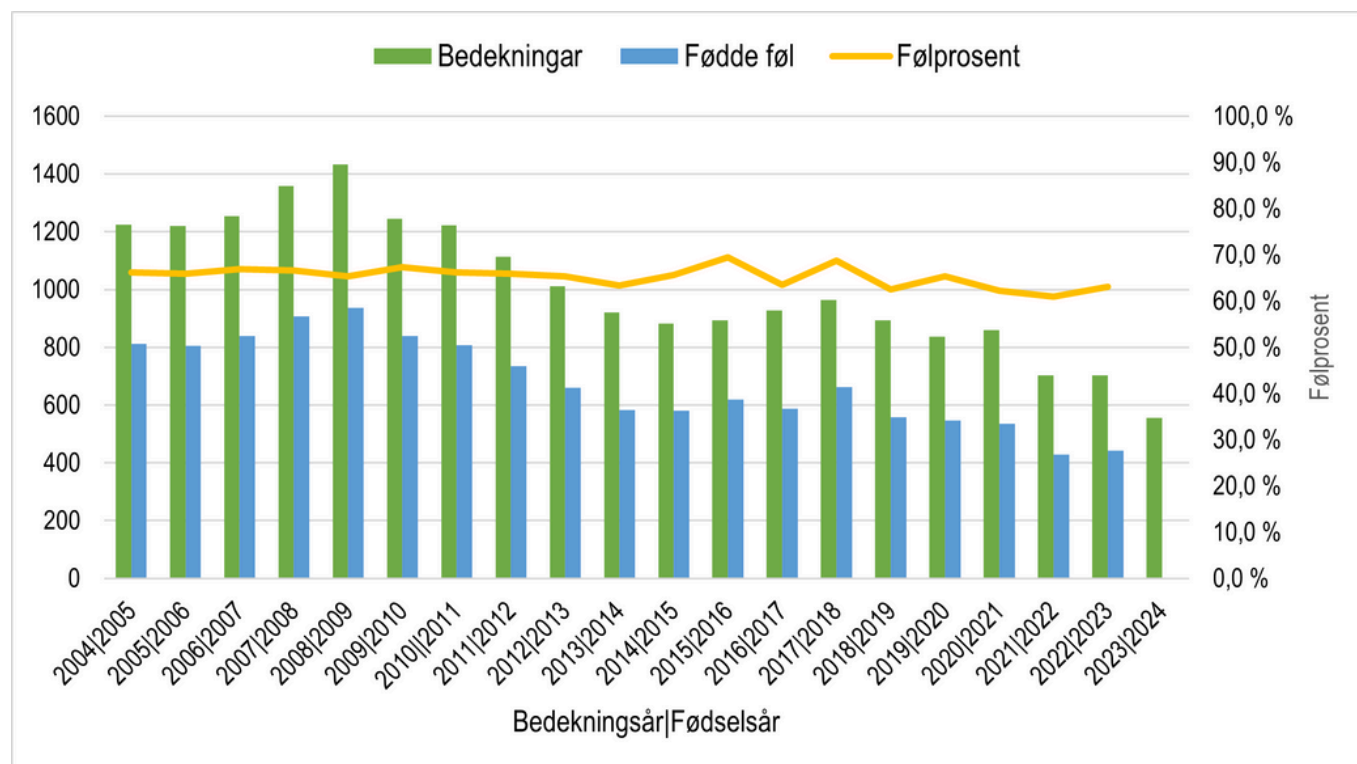
Figur 5: Utvikling i tal bedekte hopper, fødte føl og følprosent siste 20 år for fjordhest. Kjelde: Norsk Hestesenter

Figur 6: Utvikling i tal bedekte hopper, fødte føl og følprosent siste 20 år for Nordlandshest/Lyngshest. Kjelde: Norsk Hestesenter

Figur 7: Utvikling i tal bedekte hopper, fødte føl og følprosent siste 20 år for kaldblodstravar. Kjelde: Det Norske Travselskap.

A light-colored foal is lying down in a lush green field, looking towards the camera. In the background, there are rolling green hills and mountains under a blue sky with scattered clouds. Another horse is partially visible on the right side of the frame.

Drektigheitsprosent er eit anna mål på fruktbarheit. For å kunne seie noko sikkert om drektigheitsprosent er føresetnaden at hestane vert drektigheitsundersøkt ved ultralyd. Ultralyd vert brukt i varierende grad på dei nasjonale rasane. Difor kan me med sikkerheit ikkje vite kor mange som vert drektige, men resorberer fosteret tidleg i drektigheita, til dømes. Eit grovt anslag på drektigheitsprosent kan likevel gjerast på følgande måte: Alle resultat som indikerer at hoppa har vore drektig blir lagt saman (Tabell 9), og delt på totalsummen (trekt frå tilfella der hoppa døydde eller informasjon manglar). Med denne metoden får me ein drektigheitsprosent på 69,3 % hjå dølahest, 74,6 % hjå fjordhest, 81,5 % hjå nordlandshest/lyngshest og 76,7 % hjå kaldblodstravar. Merk at ved bruk av denne metoden vil mange ukjende resultat gje eit falskt positivt utslag på drektigheitsprosenten.

Dølahestfølet Garmos Eldar nyt sola i Sikkilsdalen somaren 2023. Foto: Norsk Hestesenter

FØDDE FØL 2023

Fylkesvis oversikt

Det føregår avl av nasjonale rasar i alle landets fylker, men det er skilnad frå rase til rase kva fylke som har størst del av avlen. Nesten 60 % av alle fødde dølahestar i 2023 er oppdretta i Innlandet eller Viken fylke (Tabell 10). Hå fjordhesten står Vestland og Møre og Romsdal for over halvparten av dei fødde føla, deretter kjem

Rogaland fylke (Tabell 10). Hå kaldblodstravaren står Viken fylke for nær ein fjerdedel av oppdrettet, etterfulgt av Innlandet og Rogaland (Tabell 10). For nordlandshest/lyngshest står dei to nordlegaste fylka for 37 % av dei fødde føla i 2023, medan Innlandet er tredje størst (Tabell 10).

Tabell 10: Fødde føl i 2023, fordelt på oppdrettarfylke. Kjelde: Norsk Hestesenter

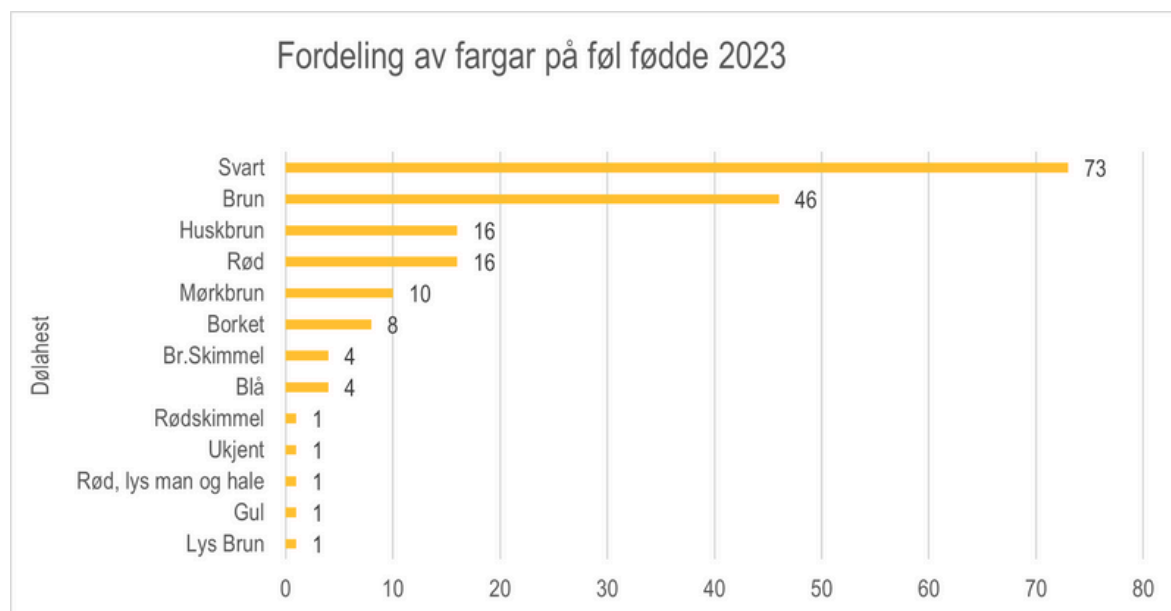
Fylke	Dølahest	Fjordhest	Kaldblodstravar	Nordlandshest/ Lyngshest	Total
Agder	6	5	37	4	52
Innlandet	61	10	74	17	162
Møre og Romsdal	8	38	6	1	53
Nordland	6	6	4	20	36
Oslo	3	1	0	0	4
Rogaland	14	22	67	11	114
Troms og Finnmark	1	1	8	20	30
Trøndelag	14	11	62	10	97
Vestfold og Telemark	3	8	53	0	64
Vestland	22	67	32	7	128
Viken	43	20	101	9	173
Ukjent	1	0	0	8	9
Totalsum	182	189	444	107	922

FØREKOMST AV FARGAR

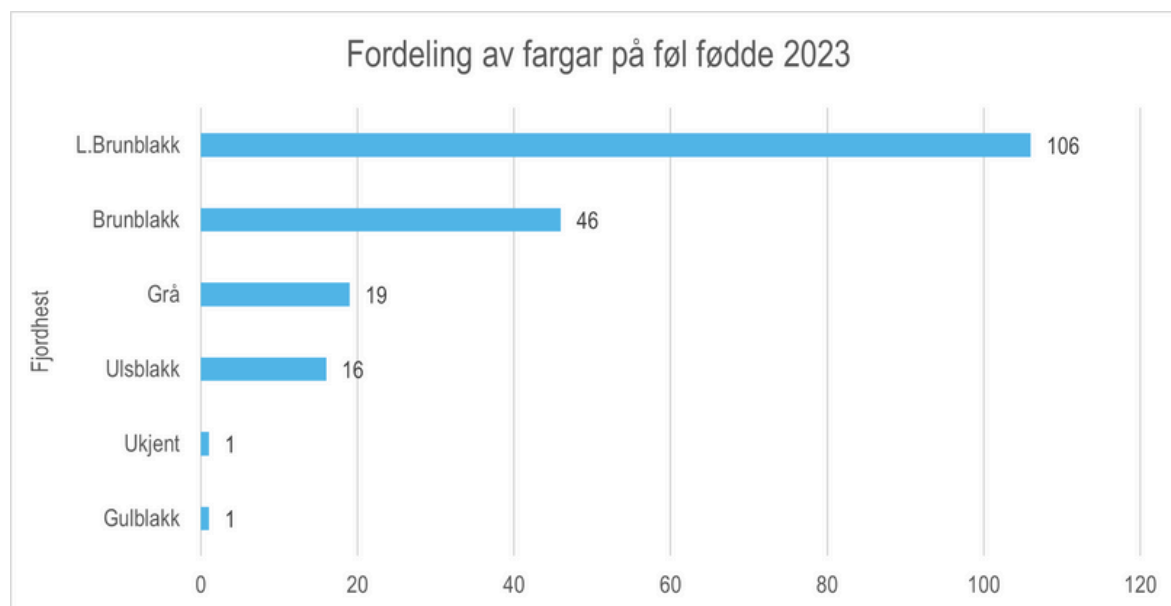
Mange er opptekne av fargar på hest og av å ivareta fargevariasjonar i rasen. Fargar vert også overvaka fordi nokre av dei har vist seg å ha felles nedarving med spesifikke sjukdomar, slik som tilfellet er med sølvgenet og augesjukdom hjå nordlandshest/lyngshest. Hestar med dobbel dose av sølvgenet vil ha stor risiko for å utvikle alvorlege augelidingar. Difor bør ein unngå å pare to individ som begge er berar av dette genet. Då raude individ kan vera skjulte berarar av genet, bør ein heller ikkje para raude individ med ukjent sølvstatus med kvarandre, eller med berarar av sølvgenet. I figurane

som følgjer under kan ein sjå kva fargar føl av rasane dølahest (Figur 8), fjordhest (Figur 9), nordlandshest/lyngshest (Figur 10) og kaldblodstravar (Figur 11) fødd 2023 er registrerte med. Av grafane kan me sjå at det er behov for opplysningsarbeid overfor veterinærer som registrerer fargar på hestar. Til dømes fins ikkje blakk-genet hjå kaldblodstravaren, men trass i dette er tre hestar registrert med blakk farge. Same farge vert også registrert under ulike namn (Figur 11), til dømes gul og isabell.

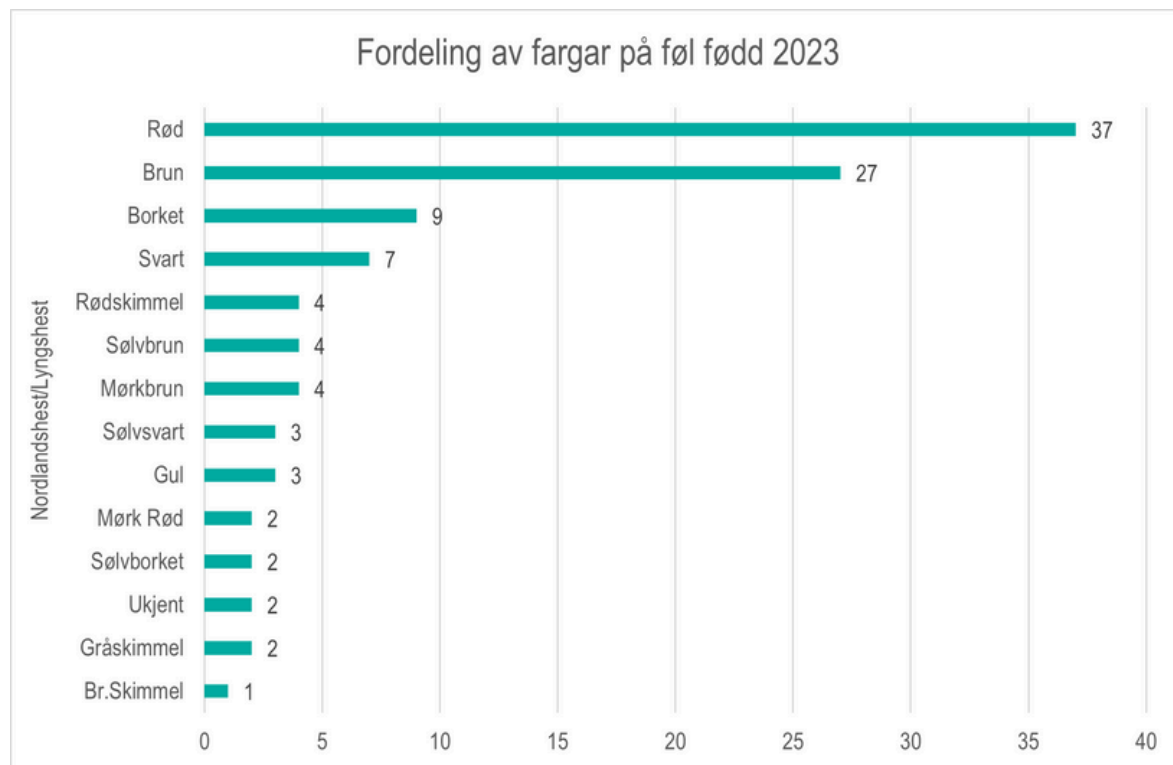
Figur 8: Registrerte fargar på dølahestar fødd 2023. Kjelde: Norsk Hestesenter

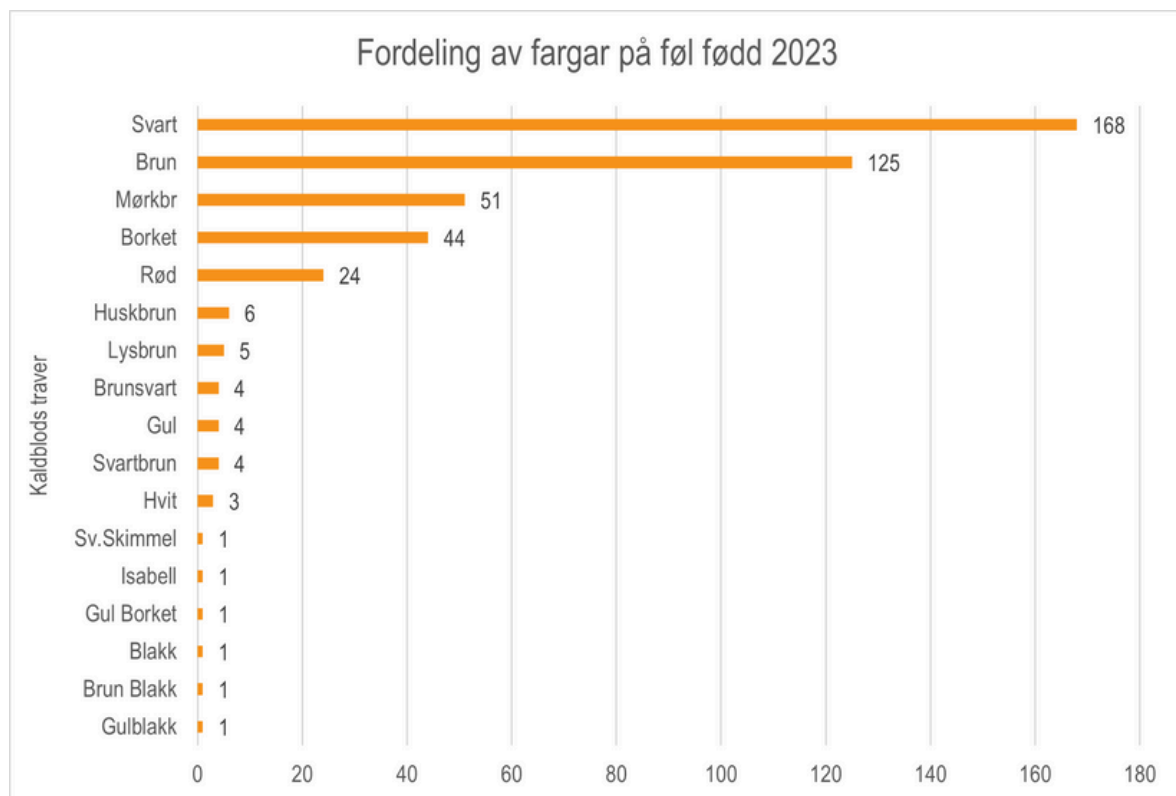
Figur 9: Registrerte fargar på fjordhestar fødd 2023. Kjelde: Norsk Hestesenter

Figur 10: Registrerte fargar på nordlandshest/lyngshestar fødd 2023. Kjelde: Norsk Hestesenter

Figur 11: Registrerte fargar på kaldblodstravarar fødd 2023. Kjelde: Norsk Hestesenter

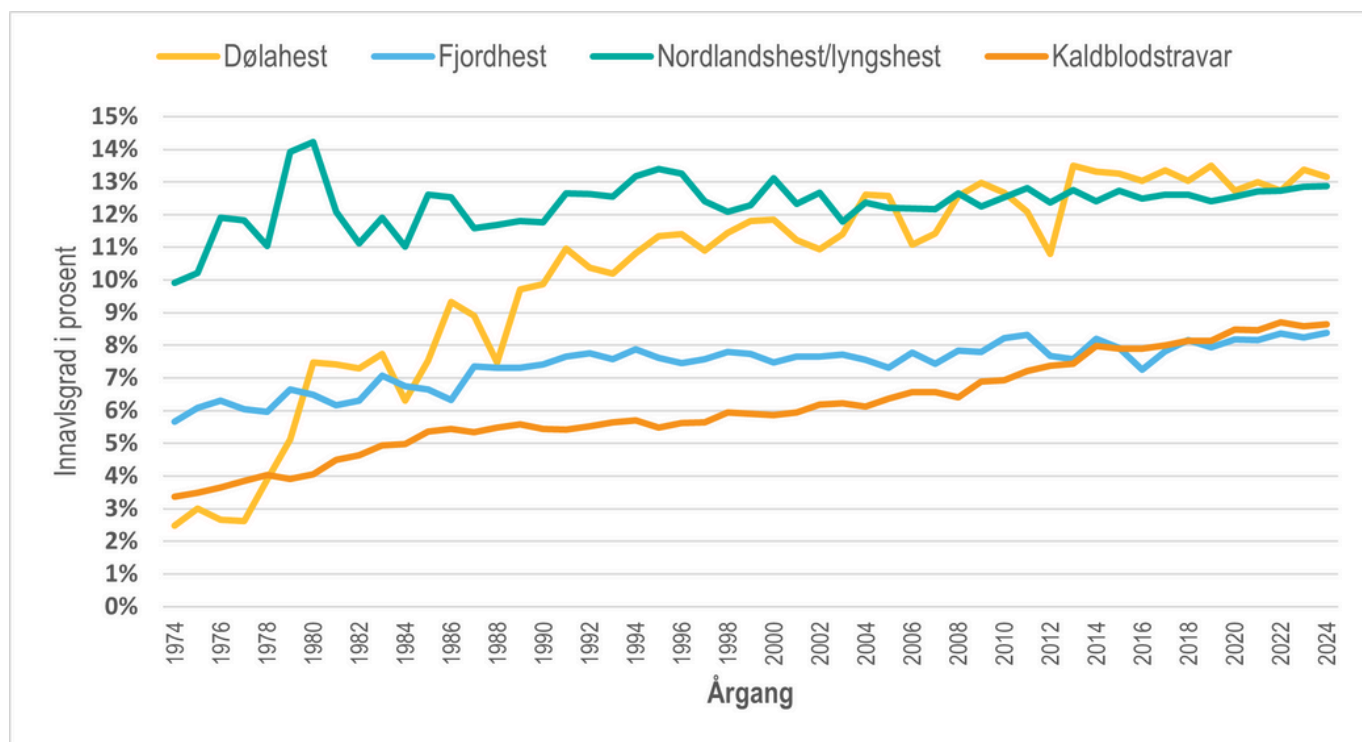
Det som er viktig er endringa i gjennomsnittleg innavlsgrad per år eller generasjon.

INNAVL

Overvaking av innavlssituasjonen er svært viktig i små populasjonar. Om ein skal ha moglegheit til å setja i verk tiltak ved behov, er kontinuerleg overvaking nødvendig. Innavlsutviklinga gir oss óg eit bilete på om avlsstrategiar og -politikk for å unngå innavl i rasane har ønska effekt. Innavlsgrad er den enkelte hest sin innavlsgrad og er eit mål som i seg sjølv gir lite informasjon om populasjonen sin

innavlssituasjon. Det som er viktig er endringa i gjennomsnittleg innavlsgrad per år eller generasjon. Utvikling i gjennomsnittleg innavlsgrad per år for dei nasjonale hesterasane dei siste 50 åra er presentert i figur 16. I 2023 er gjennomsnittleg innavlsgrad for fødde dølahestar 13,37 %, for fjordhest er gjennomsnittet på 8,23 %, for nordlandshest/lyngshest 12,85 % og for kaldblodstravar 8,58 % (Figur 12).

Figur 12: Utvikling i innavlsgrad siste 50 år for dølahest, fjordhest, nordlandshest/lyngshest og kaldblodstravar fordelt på årgang. Kjelde: Norsk Hestesenter

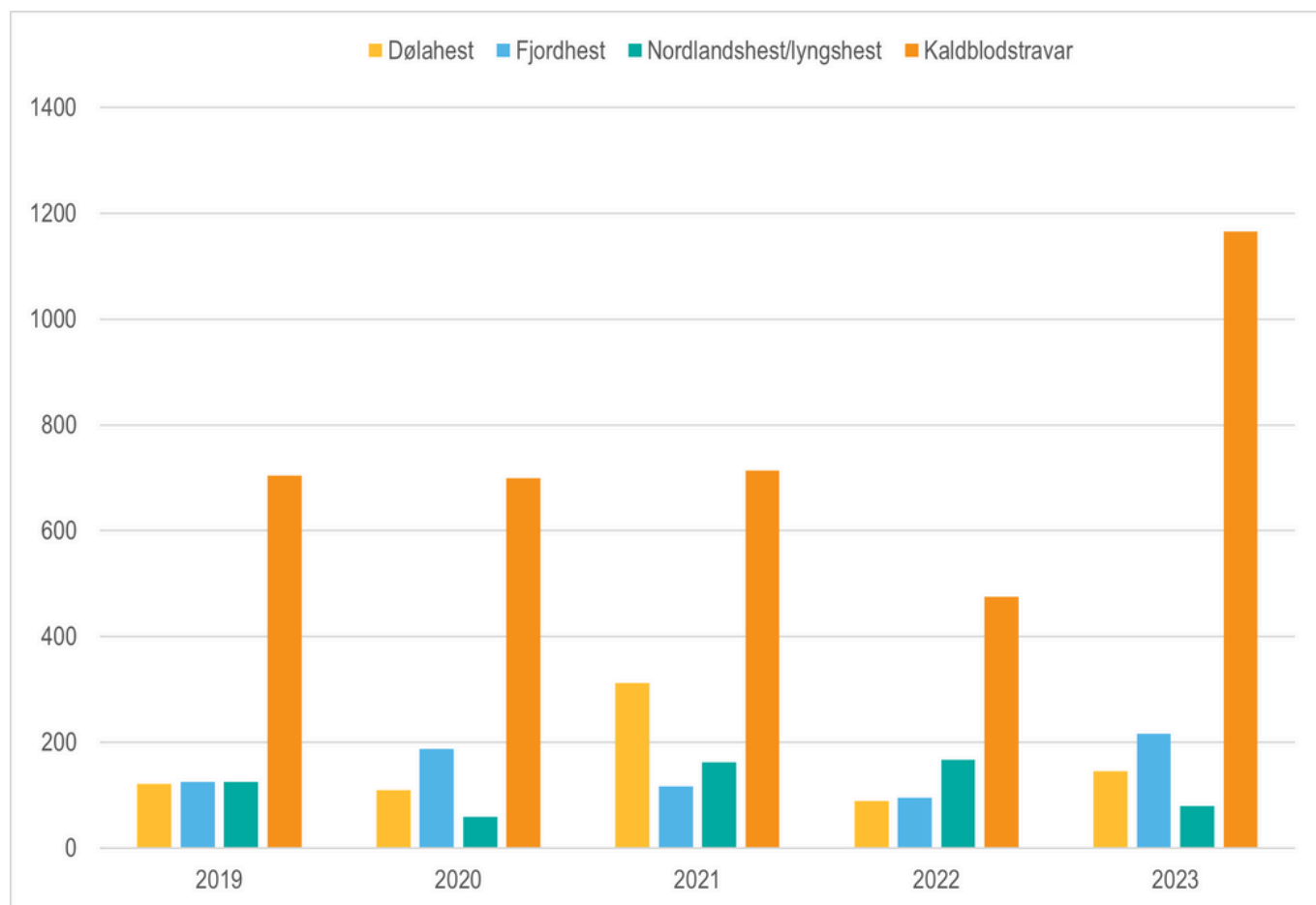
I Figur 12 kan ein sjå at dølahest, fjordhest og nordlandshest/lyngshest viser tendensar til å ha stabilisert sin innavlssituasjon. Det har vore fokusert på dette i avlsarbeidet dei siste åra, og det ser ut til å ha hatt god effekt. Kaldblodstravaren har hatt ein auke i sin gjennomsnittlege innavlsgrad over fleire år, men får ein svak nedgang i 2023.

INNRAPPORTERING FRÅ HESTEEIGARAR

For å ha så god oversikt som mogleg over populasjonane, har Norsk Hestesenter dei siste åra hatt auka fokus på innrapportering av døde og kasterte hestar. Figur 13 syner utvikling i innrapporterte døde hestar dei siste fem åra. Kaldblodstravaren er inkludert her, sjølv om det ikkje er Norsk Hestesenter som tek imot desse innrapporteringane. Me ser at tre av fire rasar har hatt ein auke i innrapporterte døde. Nordlandshest/lyngshest har ein nedgang samanlikna med 2022. Frå og med 2022 vert alle hestar over 35 år automatisk registrerte som døde. Dette vert gjort for å redusere mengda feil i databasen. Denne jobben vert gjort 1. januar kvart år. I 2023 vart 937 hestar automatisk registrerte døde 1. januar. Det vil seie at det er 670 hestar som i løpet av 2023 har vorte registrerte inn døde av eigar, eller andre med denne kjennskapen (Figur 13). Blant desse var det 105 hingstar, 379 hopper og 186 vallakar.

*Fjordhestflokken i Sikkilsdalen
sommaren 2023. Foto: Norsk Hestesenter*

Figur 13: Tal hestar innrapporterte som døde per år, fordelt på rase. Kjelde: Norsk Hestesenter/Det Norske Travelskap

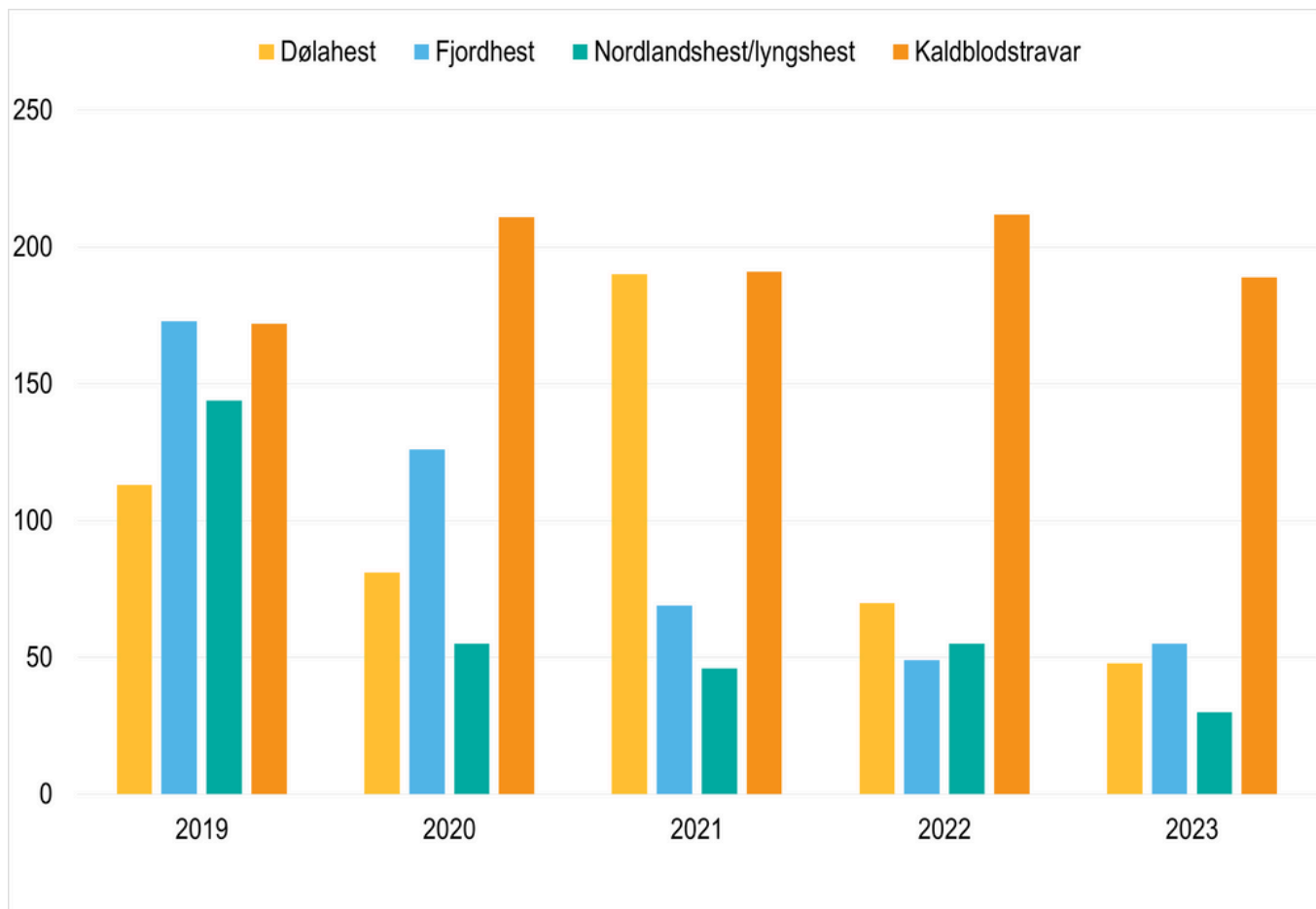
Når det gjeld innrapportering av kastrerte hingstar, kan ein av Figur 14 sjå at innrapportering av kastrerte kaldblodstravarar har vore ganske jamn dei siste åra, medan dei andre nasjonale rasane i større grad viser svingingar når det gjeld dette. Det kan gjenspeile naturlege svingingar, eller det kan ha samanheng med at det er varierende fokus på dette i organisasjonane gjennom ulike år. Blant dei kastrerte var det ni som var

registrerte som ur-/klapphingst. Åtte av desse var kaldblodstravarar, ein var nordlandshest/lyngshest. I tillegg var det 29 hestar i løpet av 2023 som vart registrerte om frå hingst til klapphingst, samt 4 registrerte som urhingst. Blant desse var rasane fordelt som følger: 6 dølahestar, 6 fjordhestar, 12 kaldblodstravarar og 9 nordlandshest/lyngshestar. Alle desse var 2 år eller yngre.

Innrapportering av kastrerte kaldblodstravarar har vore ganske jamn dei siste åra, medan dei andre nasjonale rasane i større grad viser svingingar

Figur 14: Tal hestar innrapporterte som kastrerte per år, fordelt på rase. Kjelde: Norsk Hestesenter

AVLSTILTAK I RASANE

RASESPESIFIKKE TILTAK

Avlsorganisasjonane for dei nasjonale rasane har alle tatt i bruk økonomisk stimuli for å oppretthalde, eller aller helst auke, bedekningstala. Dei har også stort fokus på å stimulere til at fleire hingstar vert viste på kåring. Nedanfor følgjer ei oversikt over kva stimulerande midlar som vart utbetalt i 2023.

Dølahingsten Randvar og hoppa Skrim's Vårhild møtast i Sikkilsdalen på sleppdagen. Foto: Katharina Sørensen

AVLSTILTAK I RASANE

Landslaget for Dølahest

- Hingsteeigarar fekk refundert innmeldingsavgift for hingstar til førstegangskåring. [Vidareført]. Totalt utbetalt kr 30 000.
- Subsidiert av sprangavgift på hopper 3 og 4 år der innavlsgraden ikkje overstig 15,5 % på kr 2500 per hoppe. [Vidareført]. Summert seg til kr 112 500 kr utbetalt.
- Tilskot til hingst i distrikt. Transportstøtte til hingstar leigde av lokallag. [Vidareført] Utbetalt kr 47 723 til saman.
- Tilskot til hingstehaldarar som viste hingst på kåring. [Vidareført] 12 hingstar fekk tilskot på kr 2500 kvar.

Norges Fjordhestlag

- Midlar til leige av 3-, 4- og 5-årshingst.
- Lag tilslutta Norges Fjordhestlag og semin ved Norsk Fjordhestsenter vert oppmoda om å søkje støtte til leige eller kjøp av 3-, 4- og 5-årshingst. Søknad vert vurdert ut frå ei geografisk plassering for desentralisert fjordhestavl, avlsmessig breidd og bruk. Søknaden må vere grunngjeven. 11 lagshingstar fekk tilskot på kr 9000 kvar i 2023. [Vidareført]
- Midlar til 3-, 4- og 5-årshopper
- Etter søknad vert det gjeve tilskot til bedekning av 3, 4 og 5 år gamle premierte hopper. 14 hopper fekk tilskot på kr 2500 kvar. [Vidareført] Det vart gjeve unntak frå kravet om at hoppene måtte vere premierte.
- Midlar til hopper med lang avstand til hingst
- Det er høve til å søke om stønad til dekking av utgifter ved sending av sæd frå Norsk Fjordhestsenter til hopper i Nordland og Troms og Finnmark. Det er óg høve til å søkje om stønad til transport av hopper med lang avstand til hingst og med over 500 km frå seminstasjonen til Norsk Fjordhestsenter. 3 hopper fekk kr 2500 kvar i transportstønad i 2023. [Vidareført] Leige av seminhingst med sjeldan stamme (avlslinje prosjektet), kr 53 000.

Landslaget for Nordlandshest/lyngshest

- Tilskot til hingstehaldarar som viste hingst på kåring. [Vidareført] 17 hingstar fekk tilskot på kr 2000 kvar.
- Bedekningstilskot etter søknad for alle bedekte hopper, på kr 1000 + kr 1000 ved særskilte kriterium. [Endra] 119 hopper har fått bedekningstilskot i 2023.
- Transportstønad til avlshingstar som vart frakta minimum 500 km kvar veg, som ikkje hadde meir enn 15 registrerte avkom frå før og hadde slepp med minimum 3 og maksimum 10 hopper. [Vidareført] 5 hingstar har fått transportstønad.
- Hamningstilskot til hingstar som ikkje hadde meir enn 15 registrerte avkom og hadde slepp med minimum 3 og maksimum 10 hopper. [Vidareført] 17 hingstar fekk hamningstilskot på kr 3000 kvar. Omfattar til saman 84 hopper.
- Tilskot for hingstar som vart framstilte for utvida bruksprøve. [Vidareført]. 6 hingstar fekk utbetalt kr 3000 kvar.

Det Norske Travelskap

DNT har den siste tida sett stor fokus på innavl og innavlsreduserande tiltak. Dei går så langt som å seie at problematikken knytt til innavlsutviklinga er hovudelementet i avlsplanen for kaldblodstravarar. Dei lanserte i 2022 ei ordning der det mellom anna vil bli utbetalt tilskot til føl med innavlsgrad under 3,4 %. Du kan lesa meir om «Avlssjansen» på DNT sine nettsider[1].

Kriteria var som følger for avlssjansen 2023/2024 (føll med innavlskoeffisient på 3,4 eller lågare, fødd 2024 og 2025)

- Følltilskot kr 3 000
- Godkjend mønstringsløp kr 20 000 til eigar/ kr 4000 til oppdrettar (20%)
- Godkjend prøveløp kr 10 000 til eigar/ kr 2000 til oppdrettar (20%)
- Løpspremie (3 år) kr 5000 ekstra i dei 5 første startane når hesten er blant de 5 første i mål. Gis til både eigar og oppdrettar. Dette kan gi kr 25 000 ekstra til eigar og oppdrettar.
- Dobbel premie i Kriteriet, både i open klasse og Hoppe-Kriteriet (i eitt land)
- Hingstar som kårast etter 3.2.3 i avlsplan slepp å betale godkjenningsavgift kr 4500 ved kåring og bedekningsavgift kr 3000.

Blant dei 553 bedekningane som vart utførte i 2023 kvalifiserer 67 av dei til avlssjansen, dersom det vert føl. På desse 67 bedekningane er det brukt 20 hingstar og det utgjør 12 % av årets bedekningar (travsport.no, 2024).

UTSTILLING

Hingstar

Det var til saman 107 hingstar av nasjonal rase som vart framstilte for kåring eller premiering i 2023 (Tabell 11). Blant dei frammøtte oppnådde 83 % av dølahingstane, 46 % av fjordhingstane, 91 % av kaldblodstravar-

hingstane og 94 % av nordlandshest/lyngshest-hingstane si første avlsgodkjenning eller fornya avlsgodkjenning.

Tabell 11: Hingstar av nasjonal rase som har møtt på utstilling og eventuelt fått avlsgodkjenning (K/Pr.) i 2023

	6 år og eldre		4-5 år		3 år		I alt 2023		
Rase	Møtt	K/Pr.	Møtt	K/Pr.	Møtt	K/Pr.	Møtt	K/Pr.	Prosent
Dølahest	11	11	10	7	9	7	30	25	83%
Fjordhest	2	0	13	8	20	8	35	16	46%
Kaldblodstravar	4	4	6	5	1	1	11	10	91%
Nordlandshest/lyngshest	1	1	14	13	16	15	31	29	94%
Totalsum 2023	18	16	43	33	46	31	107	80	75%

Foto: Kaldblodstravarhingsten Overvik Prinsen vart kåra, stilt som nr 1 i kvalitet, og dagens hest på utstillinga på Biri Travbane i 2023. Fotograf: Øystein Gamlem

Hoppe, unghest og vallak

Det vart vist totalt 431 unghestar av nasjonal rase (Tabell 12) i 2023. Dette utgjør 94 % av alle viste unghestar i løpet av året.

*Dagens hest i
Veikle Balders Landsfinale 2023:
Juni Prinsessa.
Foto: Øystein Gamlem*

Tabell 12: Tal unghestar viste på utstilling siste ti år fordelt på utstillingsår og rase. Kjelde: Norsk Hestesenter

År	Dølahest	Fjordhest	Nordlandshest/ lyngshest	Kaldblodstravar	Sum
2014	94	148	52	131	425
2015	110	111	36	128	385
2016	113	143	55	145	456
2017	95	131	68	127	421
2018	99	165	60	157	481
2019	112	176	52	158	498
2020*	53	81	35	32	201
2021**	76	152	46	73	347
2022	128	205	64	146	543
2023	87	183	48	113	431

* Mange utstillinger vart avlyste grunna covid-19.

** Fire store utstillinger vart avlyste.

Det vart vist 188 vaksne hopper og 21 vallakar av nasjonal rase i 2023 (Tabell 13). Dei nasjonale utgjør over 93 % av alle viste vaksne hestar. Det er total sett ein nedgang i tal viste hestar i 2023. Dette antar ein har samanheng med strammare økonomi for hesteeigarane.

Tiltak for å oppretthalde, og aller helst auke, oppslutninga om utstillingane bør setjast i verk. Dette er tiltak som er skildra i handlingsplanen for dei nasjonale rasane (Norsk Hestesenter, u.d.) og som det vil verte arbeidd med i 2024.

Tabell 13: Tal vaksne hopper og vallakar viste på utstilling siste 10 år fordelt på utstillingsår og rase. Kjelde: Norsk Hestesenter

År	Dølahest	Fjordhest	Nordlandshest/ lyngshest	Kaldblodstravar	Sum
2014	55	87	50	48	240
2015	72	72	40	45	229
2016	36	62	57	54	209
2017	107	87	49	35	278
2018	46	60	50	52	208
2019	67	91	14	50	222
2020*	38	35	34	17	124
2021**	39	46	21	25	131
2022	90	78	39	42	249
2023	54	73	38	44	209

* Mange utstillingar vart avlyste grunna covid-19.

** Fire store utstillingar vart avlyste.

*Fjordhest hingsten Birkelid Oluf på Eid i 2023.
Foto: Ingvild Rydjord Hansen*

Kor mange møter på utstilling?

Om lag halvparten av den levande populasjonen av dei tre nasjonale rasane dølahest, fjordhest og nordlandshest/lyngshest har vore på utstilling. For kaldblodstraver er andelen lågare, om lag ein femtedel (Tabell 14). Av Tabell 15 kan ein sjå kor mange individ av kvar rase som har vore viste på avlsmeritterande utstilling og kor stor del av den levande populasjonen det utgjør.

Tabell 14: Andel levande hestar av nasjonal rase i alderen 1-20 år som har vore viste på utstilling

Rase	Tal viste	Totalt	Andel
Dølahest	1 465	2 804	52,5%
Fjordhest	1 796	3 000	59,9%
Kaldblodstravar	1 738	9 274	18,7%
Nordlandshest/lyngshest	996	1 997	49,9%
Totalsum	5 995	17 075	

Tabell 15: Tal på levande hestar av nasjonal rase i alderen 3-20 år som har vore viste på avlsmeritterande utstilling og kor stor del av den levande populasjonen det utgjør

Rase	Hingst	Hoppe	Vallak	Totalsum	Andel
Dølahest	95	484	199	778	27,7%
Fjordhest	137	599	244	980	32,7%
Kaldblodstravar	131	366	36	533	5,7%
Nordlandshest/lyngshest	100	298	220	618	30,9%
Totalsum	462	1 747	699	2 909	

TESTPARING PÅ NETT

Etter lanseringa av innavlsverktøyet EvA på nett[2] i 2019 har hesteeigarar moglegheit til å kalkulere kva innavlskoeffisienten for planlagde avkom vert. På den måten kan dei aktivt ta del i og delvis bidra til at avlspolitikken i sin respektive rase vert overhaldt. I løpet av 2023 hadde testparing på nett over 6100 aktive brukarar, og desse hadde til saman over 15 000 sesjonar på nettsida. Dei skandinaviske landa står for mesteparten av trafikken, men det er også ein del brukarar frå Tyskland og USA.

Testparing på nett er eit godt verktøy for planlegging av paringar der målet er å ikkje lage avkom med høg innavlskoeffisient. Innavlskoeffisient er eit mål som berre seier noko om det enkelte individet og ikkje populasjonen sett under eitt. Det viktigaste innavlsreducerande tiltaket er bidrag frå alle tilgjengelege avlsdyr. Eit døme på dette er målet om at alle avlsgodkjende hingstar skal bli brukte. Det same gjeld for hoppene. Testparing på nett er per i dag ikkje eit godt verktøy for innavlsregulering på populasjonsnivå. Til dette spelar derimot landslaga ei viktig rolle. Norges Fjordhestlag, Landslaget for Dølahest, Landslaget for nordlandshest-/lyngshest og Det Norske Travelskap sin avlspolitikk styrer ein del av innavlsutviklinga. Til slutt er det hoppe-eigarane som bestemmer. Summen av alle hoppe-eigarane sine val utgjør innavlsauken per år og generasjon.

Innavlsberekning er ei sannsynsberekning. Di betre talmaterialet som ligg til grunn er, di betre blir berekninga. Nokre hestar har korte stamtavler, og særleg ved import av hestar vil innavlskoeffisienten bli lågare enn den kanskje eigentleg er fordi all tilgjengeleg

informasjon ikkje er lagt inn. Det er mogleg at hestane er meir i slekt enn programmet klarar å vise. Testparing på nett bereknar på bakgrunn av alle kjende generasjonar, ikkje berre dei som er synlege i biletet. Ukjende framstår som ubeslekta, sjølv om dei kanskje er beslekta. Ved mangelfulle data blir sikkerheita på resultatet dårlegare. Dette er viktig å ta med når ein nyttar verktøyet.

Eit døme på ei svak side ved testparing på nett per i dag er: Dersom det blir kåra ein hingst som er lite i slekt med resten av populasjonen, vil nesten alle hoppe-eigarane få låg innavlskoeffisient på avkommet ved paring med denne hingsten. Det er ikkje ynskjeleg at mange vel den same hingsten av fleire grunnar:

- Det blir mange halvsøsken i neste generasjon, som i seg sjølv blir eit innavlsproblem.
- Utstrakt bruk av berre éin hingst tek vekk hoppegrunnlaget frå andre hingstar. Me ynskjer relativt like bidrag frå alle avlsgodkjende hingstar.
- Det er liten sjanse for at hingsten høver eksteriørmessig godt på alle hoppene den kan laga avkom med låg innavlskoeffisient saman med.

Lågast mogleg innavlskoeffisient treng ikkje å bety at dette er den beste kombinasjonen hingst/hoppe. Med tida, når me får meir nøyaktig informasjon og betre systematisering av informasjonen, er det mogleg å tenke seg ein utvida versjon av testparing på nett som også tek føre seg eigenskapar i hestane. Dette ville gjort testparing på nett til eit langt meir komplett avlsplanleggingsverktøy. Inntil vidare må ein ha fleire tankar i hovudet samstundes.

[2] <https://sportords.rikstoto.no/ords/f?p=135:1:3945049550274:::>

Foto: Birkelid Owen i Sikkilsdalen 2023. Foto: Ingvild Sveen

SPORT OG AKTIVITET

Ein fullstendig oversikt over sport og aktivitet er dessverre ikkje mogleg, då ein felles database for desse data ikkje eksisterer. I tillegg inneheld ikkje alle databasane informasjon om rase, slik at den statistikken som kan utarbeidast ikkje fangar opp alt. Kartlegging av slike data og etablering av register som inneheld desse opplysningane er eitt av tiltaka som inngår i den nye handlingsplanen for bevaring og utvikling av dei nasjonale hesterasane 2021-2030. På sikt kan forhåpentleg dermed grundig statistikk på dette området presenterast. Vidare er det presentert eit utval av data rundt sport og aktivitet der hestar av nasjonal rase deltek.

Skeid

Sekretariatet for Skeid var i 2023 lokalisert på Norsk Hestesenter. Det er berre eitt Skeid som har rapportert

inn resultat frå 2023. Me håpar at både aktivitet og innrapportering tek seg opp framover. Det er mogleg å søke Fokus Unghest-midlar til å arrangere Skeid-konkurransar, og me håpar fleire vil nytte seg av dette framover.

Fokus Unghest

Fokus Unghest er eit samarbeid mellom dei tre raseorganisasjonane for dølahest, fjordhest og nordlandshest/lyngshest. Fokus Unghest vil bidra til økt kompetanse hjå unghest-eigarar gjennom å gjera fagleg informasjon lett tilgjengeleg, tilby tilrettelagte kurs og seminar, stimulere til gode samarbeidsmiljø og ikkje minst oppmuntre til eit aktivt tilvære med sunne unghestar. Tabell 16 viser oversikt over aktivitet siste to år og utbetalt tilskot.

Tabell 16: Oversikt over aktivitet i Fokus Unghest 2023 og 2022. Kjelde: Fokus Unghest

	Utbetalt tilskot		Antall kurs		Antall lag	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Dølahest			22	24	11	8
Fjordhest			14	10	6	6
Nordlandshes t/lyngshest			8	12	2	2
Totalt	226 000	177 500	44	44	19	16

Det Norske Travelskap

Det Norske Travelskap (DNT) arrangerer travløp for varm- og kaldblodstravar, samt løp for ponniar (ponnitrav). Løpsstatistikk og informasjon om sport for kaldblodstravar finn du på DNT sine nettsider[1].

I 2023 var 22 nordlandshest/lyngshest til start på norske travbanar i regi av DNT.

Blant dei startande var det ein hingst, seks hopper og 15 vallakar. Hestane hadde ein snittalder på 10,2 år, den yngste var 3 år og den eldste var 18 år.

Kaldblodstravaren Brenne Borken vann Norsk Travderby i 2023.
Foto: Øystein Gamlem

[1] Tiltakspakke for kaldblodstraverens framtid - travsport.no

NM Brukshest

NM i brukshest vert arrangert av Foreningen Arbeidshesten og det vert konkurrert om titlar i fire ulike greiner; skogshest, bruksriding, brukskøyring og pløying. Dersom det er deltakarar vert det også konkurrert i brukskøyring med par, men dette er ikkje ei NM-grein.

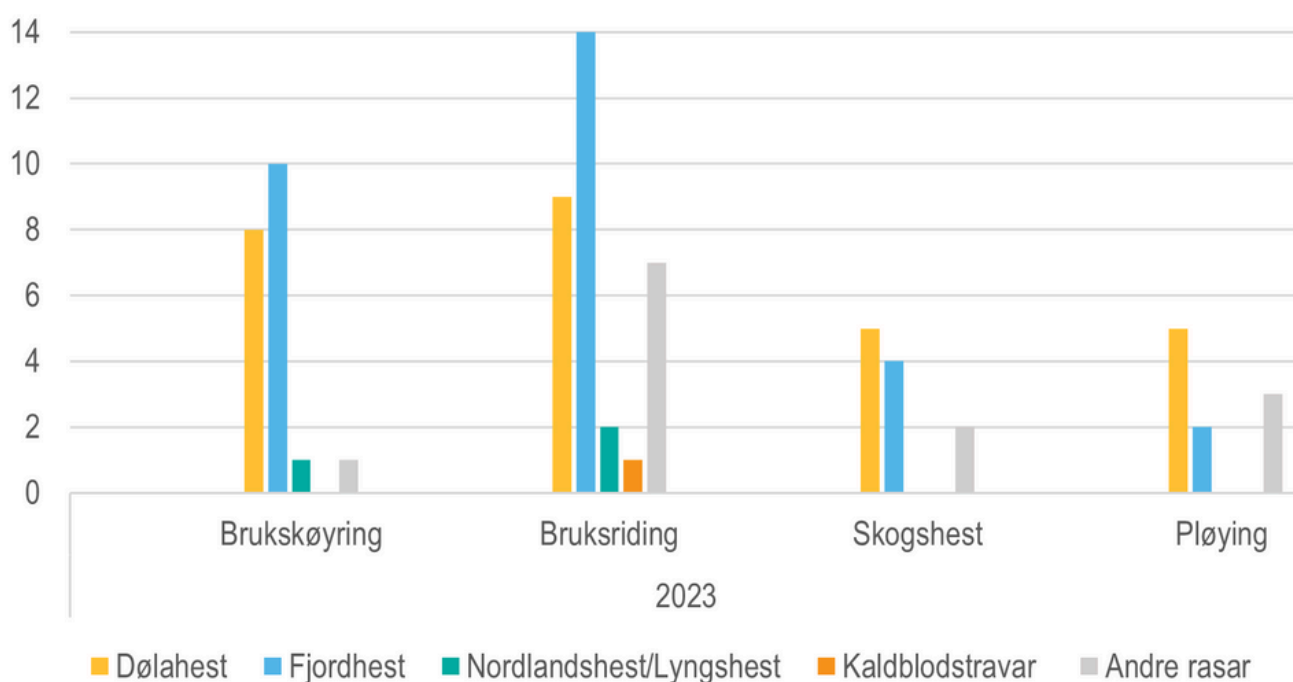
NM i 2023 vart arrangert av Agder kjøre- og ridelag i samarbeid med Foreningen Arbeidshesten på Stall Siring i Arendal. Brukskøyring hadde totalt 20 startande ekvipasjar, deriblant éin junior. Bruksriding hadde totalt 33 startande ekvipasjar, derav 8 juniorar. I skogshest starta 11 ekvipasjar og i pløying med hest starta 5 ekvipasjar. Hovudvekta av dei deltakande hestane var dølahest og fjordhest (Figur 15), men også nordlandshest/lyngshest og kaldblodstravar var representerte.

Bruksriding under Dølahestmesterskapet 2023 på Norsk Hestesenter. Foto: Norsk Hestesenter

Figur 15: Oversikt over tal på deltakande hestar i NM Brukshest 2023, fordelt på rase og grein

NM Brukshest 2023

NM Fjordhest

Det vert kåra NM Junior, NM Senior, Beste Unge Fjordhest 4, 5 og 6 år, samt greinmeistarar i køyring, sprang og dressur under denne årlege meisterskapen. I dei førstnemnde samandraga konkurrerer ekvipasjane både i dressur, køyring og sprang. Dette er ganske unikt i hestesporten.

NM for Fjordhest vart i 2023 arrangert på Stall Øysand, Midt Norsk Hestesportssenter i Melhus som eit samarbeid mellom Trollheimen ride- og kjørelag, Trøndelag Hestesportsklubb, Indre Nordmør Fjordhestlag og Trøndelag Fjordhestlag. Her deltok 60 hestar, fordelt på 76 ekvipasjar og 246 enkeltstartar (nryfstevne.no, 2024). Til samanlikning deltok 81 hestar i 2022, fordelt på 93 ekvipasjar og 389 enkeltstartar.

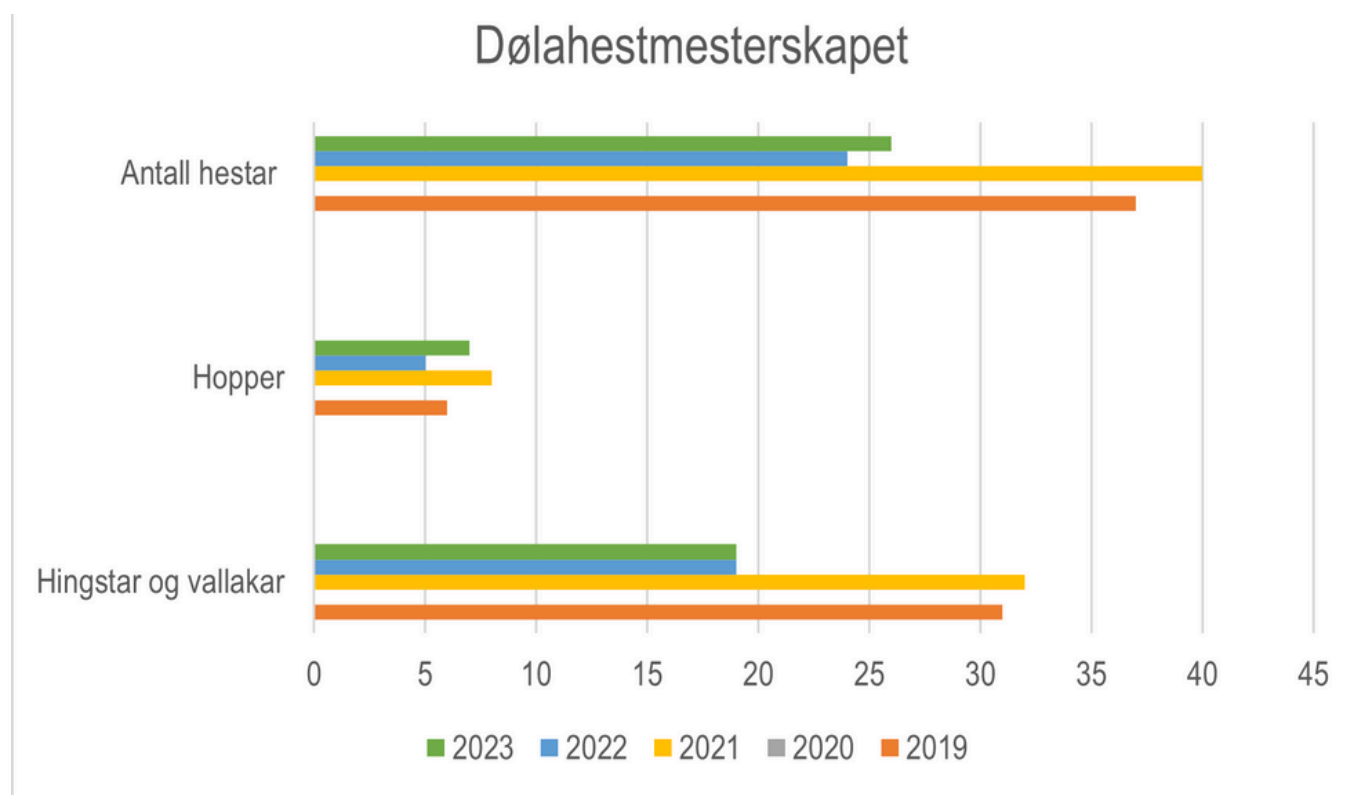
Dølahestmesterskapet

Dølahestmesterskapet gjekk i 2023 av stabelen på Norsk Hestesenter, Starum. Dette var den tjuande meisterskapen i rekkja. Arrangørar var Vestoppland Dølahestlag og Starum Hestesportsklubb. Det var totalt 26 hestart som deltok i meisterskapen, fordelt på 30 ekvipasjar og 155 enkeltstartar. Av Figur 16 kan ein sjå at det er omtrent same deltaking som i 2022.

Dølahestcupen

Dølahestcupen vart arrangert for sjuande gong i 2023 og hadde 27 påmeldte hestar. Blant desse var det 6 hopper, 1 hingst og 20 vallakar. I cupen samlar ein poeng ved å starte dølahest på organiserte stemner, både NRYF-greiner, westerngreiner, Skeidstemne og arbeidshest-greiner. I tillegg får ein poeng ved å vise hesten på offisiell utstilling. Til saman samla 27 hestar inn 22 050 poeng i cupen (Landslaget for Dølahest). Alderen på hestane som deltok varierte frå 4 til 22 år.

Figur 16: Oversikt over startande i dølahestmesterskapet fordelt på kjønn og år. Kjelde: NryfStevne/Landslaget for Dølahest.

Dølahestmesterskapet vart avlyst i 2020, difor manglar tal for det året.

NM Nordlandshest/lyngshest

NM for nordlandshest/lyngshest vart i 2023 arrangert av Vaadan Hestesportsklubb og Nordlandshest/Lyngshest i Midt-Norge. Her deltok 28 hestar og 29 ryttrarar/kuskar frå 11 ulike rideklubbar (rytter.no, 2024).

Veikle Balder cup

DNT har sidan 2013 arrangert, i samarbeid med Veikle Balder, ein løpsserie for 4-årige kaldblodshestar. Frå og med 2022 vart dette endra til å gjelde berre 4- og 5-årige kaldblodshopper. Frå og med 2024 vil offisielt namn på cupen vere «Veikle Balder Hoppecup». Løpsserien består av 8 kvalifiseringsløp før dei beste møtast til finale på Biri i september. Totalt deltok 61 hopper i Veikle Balder cup 2023 (travsport.no, 2024)

Veikle Balder allsidigheitscup

Allsidigheitscupen føregår gjennom heile året. Poeng kan samlast ved å starte på organiserte stemne i Norges Rytterforbund sine greiner, samt westerngreiner og arbeidshest-greiner. All deltaking gir poeng. Det vert også gitt tilleggspoeng for hestar som er aktive i travsporten inneverande år, premiebonus for dei som plasserer seg som nr. 1, 2 eller 3 og allsidigheitsbonus der hestane får aukande tal poeng etter tal greiner dei deltek i (veiklebalder.no).

Nordlandshest/lyngshesten Holands Bonus på NM Nordlandshest/lyngshest i Trondheim 2023. Foto: Gudrun Bøhler

FINANSIERING AV AVLSARBEIDET

Her gis ei kort oversikt over finansiering av avlsarbeidet frå Norsk Hestesenter, samt midlar som kan søkjast over jordbruksoppgjeret.

Avls-/prosjektmidlar frå Norsk Hestesenter

Norsk Hestesenter finansierer fleire avlstiltak og prosjekt i dei enkelte avlsorganisasjonane for alle rasar som dei har ansvar for.

Frå og med tildeling i 2020 vart retningslinjene for tildeling av midlar til avlstiltak vedtatt endra. Fram til 2019 var det slik at organisasjonane kunne søke om midlar til konkrete prosjekt, men frå og med 2020 vart organisasjonane tildelte ein fast sum utan søknad. Dette er under føresetnad om at bruk av midlane vart rapportert i samsvar med gitte retningslinjer. Landslaget for Dølahest, Norges Fjordhestlag og Landslaget for nordlandshest/lyngshest vart tildelte kr 200 000 årleg, medan Det Norske Travelskap vart tildelt kr 100 000. Overskytande midlar etter fast tildeling vart gjort tilgjengelege som midlar organisasjonane kan søkja om til spesifikke prosjekt.

For 2023 var totalramma på desse midlane sett til kr 1 000 000. Av denne millionen vart kr 850 000 tildelt dei nasjonale rasane i 2023 (Vedlegg 1). Vedlegget gir ei meir detaljert oversikt over tildelinga av midlar. Merk at dette ikkje gir ei fullstendig oversikt over alle tiltak i rasane, då ein del av desse er eigenfinansierte og for enkelte tiltak kan det være overført midlar frå tidlegare år.

Fokus Unghest

I 2019 vart det vedtatt at Fokus Unghest skulle finansierast som eit spleiselag mellom avlsorganisasjonane og dei nasjonale sentra. Dette inneber at kr 50 000 av midlane som vert utbetalte til avlsorganisasjonen skal gå direkte til drift av Fokus Unghest. Dei tre nasjonale hestesentra Norsk Fjordhestsenter, Nasjonalt senter for nordlandshest/lyngshest og Norsk Hestesenter skal bidra med ytterlegare 50 000 kvar. Det senteret som til ei kvar tid innehar sekretariatfunksjonen skal bidra med arbeidsinnsats i staden for pengestøtte. Nasjonalt senter for nordlandshest/lyngshest innehar for tida denne funksjonen. Med denne ordninga har Fokus Unghest eit minimumsbudsjett på kr 250 000 årleg.

Subsidiering av hestepass

Norsk Hestesenter bidrar direkte til den enkelte oppdrettar gjennom subsidiering av registrering og utferding av pass for dølahest, fjordhest og nordlandshest/lyngshest. Ordinær pris for hestepass var i 2023 kr 1595 medan oppdrettarar av desse rasane, som registrerer hesten innan fristen sett i Landdyrsporbarhetsforskriften[1], betalte kr 1300.

Andre tilskot

Eigarar av unghestar av rasane dølahest, fjordhest og nordlandshest/lyngshest kan søkja midlar over jordbruksoppgjeret[1]. Se Tabell 13 for oversikt.

Tabell 17: Tal på unghestar og produsentar med unghest i produksjonstillegg for bevaringsverdig husdyrrase frå 2018-2022. Tilskotsordninga vart etablert i 2017 og hesterasar som er berettiga tilskot er fjordhest, dølahest og nordlandshest/lyngshest. Kjelde: Norsk Genressursenter, Nibio

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall unghestar registrerte i produksjonstillegg for bevaringsverdig husdyrrase	563	646	684	715	768	789
Antall produsentar med unghest registrerte i produksjonstillegg for bevaringsverdig husdyrrase	310	349	348	345	382	393
Prosentvis endring mellom år i antall unghestar i produksjonstillegg for bevaringsverdig husdyrrase	11%	13%	6%	5%	7%	3%

FORSKING

To store forskingsprosjekt der dei nasjonale rasane inngår pågjekk i 2023.

FeNomen: «Fertilitet hos nasjonale norske hesteraser».

Det overordna prosjektmålet er å skaffe kunnskap om korleis ein kan betre reproduktiv helse hjå dei norske hesterasane med hovedefokus på epidemiologiske faktorar, handtering av innavl, og identifisering av recessive mutasjonar som forårsakar embryodød. Prosjektet er forventa fullført april 2025.

NaNohorse – «Genomisk kartlegging som redskap for hållbart avelsarbete i inhemska nordiska hästraser».

Målet med prosjektet er å karakterise genomisk mangfald og innavl innanfor og mellom nordiske hesterasar, med spesielt fokus på dei norske og svenske rasane. Genomisk karakterisering er eit viktig første skritt i å dokumentere noverande genetisk variasjon innan raser som skal bevarast, og unik variasjon mellom rasar. Prosjektet er forventa fullført i juni 2025.

Begge prosjekta er finansierte av Stiftelsen Hästforskning, men både Norsk Hestesenter og raseorganisasjonane inngår i prosjektgruppene.

Frå sleppet i Sikkilsdalen i 2023. Dølahingsten Rudland Robust. Foto: Katharina Sørensen

VEDLEGG 1

Tabell 18: Utbetalte midlar til avlsorganisasjonane for dei nasjonale rasane frå NHS i 2023. Område er knytt til område i handlingsplan for nasjonale hesterasar. Kjelde: Norsk Hestesenter

Prosjekt/tiltak	Område	Beløp i kr
Prosjekt	Bevaring av genetisk variasjon	250 000
Totalt fellesprosjekt		250 000
Landslaget for Dølahest		
Faste midlar til avlstiltak	Bevaring av genetisk variasjon	150 000
Dølahest totalt		150 000
Norges Fjordhestlag		
Faste midlar til avlstiltak	Bevaring av genetisk variasjon	150 000
Fjordhest totalt		150 000
Landslaget for Nordlandshest/lyngshest		
Faste midlar til avlstiltak	Bevaring av genetisk variasjon	150 000
Fjordhest totalt		150 000
Det Norske Travelskap		
Faste midlar til avlstiltak		100 000
DNT totalt		100 000
Fokus unghest sekretariat frå NHS	Utdanning	50 000
Totalt utdelte midlar for 2023		850 000
Overført frå tidlegare år		
Skeid	Aktivitet og bruk	30 000

REFERANSAR

- Norsk Hestesenter. (2022). Nøkkeltal om dei nasjonale hesterasane. Rapport for 2021.
- Norsk Hestesenter. (2023). Nøkkeltal om dei nasjonale hesterasane, Rapport for 2022.
- Norsk Hestesenter. (u.d.). Norsk Hestesenter . Henta frå Handlingsplan for nasjonale hesteraser: <https://www.nhest.no/handlingsplan.524217.no.html>
- nryfstevne.no. (2024, 01 11). Henta frå <https://nryfstevne.no/events/9284308c-c33f-4394-8b31-43e5d4881111/#participants>
- Regland, M. M. (2020). Genetisk studie av eksteriør på bein hos nasjonale hesteraser. Norges Miljø- og biovitenskapelige universitet.
- rytter.no. (2024, 01 11). Henta frå <https://www.rytter.no/artikkel/et-pa-alle-mater-vellykket-nm-arrangement>
- travsport.no. (2024, 01 08). Henta frå <https://www.travsport.no/sport/lopsserier/veikle-balder-cup/>
- travsport.no. (2024, 01 09). Henta frå <https://www.travsport.no/aktuelt/2023/11/avlssjansen-hvordan-ble-avlssesongen-2023/>

